

Understory movements in Swedish forests

Trends in forest floor vegetation and implications for forest management

Per-Ola Hedwall

Southern Swedish Forest Research Centre, SLU

Markvegetationen i skogen utgörs av både ört- och vedartade växter, samt mossor och lavar. Tillsammans utgör dessa huvuddelen av växtrikedomen i nordliga skogar och en betydande del av skogens totala biodiversitet. Den här delen av skogen är viktig för ekosystemens funktion och många nyttor som människan tillgodogör sig. Till exempel utgörs en stor del av hjortdjurens vinterdiet av ljung och bärris samtidigt som dessa växter sommartid producerar bär som är viktig föda för olika djur och, inte minst, har ett högt rekreations- och kostvärde för många människor.

Artsammansättningen av markvegetationen styrs bland annat av markens bördighet. Bördiga marker har mer gräs och örter, medan bärris och andra mindre buskar dominerar på mager mark. Detta gör att faktorer som påverkar näringstillgången, såsom gödsling och luftföroreningar, eller klimatförändringar, kan påverka vilka arter som växer i skogen. Sammansättningen av arter och mängden markvegetation påverkas också i stor omfattning av hur tät skogen är. Olika trädslag släpper dessutom ner varierande mycket ljus, och skiljer sig bland annat vad beträffar förnan, vilket också har stor betydelse. Dessa faktorer regleras i svenska skogar i stor utsträckning av skogsbrukets aktiviteter som även bestämmer hur gammal skogen blir, och därmed förutsättningarna för arter som är beroende av äldre skog.

Med tanke på betydelsen av markvegetationen för ovan nämnda, och andra, funktioner och nyttor är det viktigt att vi samlar kunskap om hur vegetationen förändras över tid och skaffar oss insikt om de bakomliggande faktorerna. Med hjälp av denna kunskap kan vi sedan förutspå framtida förändringar, samt föreslå anpassningar i till exempel skogsskötseln, för att balansera olika skogliga nyttor mot varandra. Sådana anpassningar skulle till exempel kunna innefatta hur tätt man sätter plantorna när man förnygrar skogen, vilka trädslag man använder, samt hur man röjer och gallrar.

I min föreläsning kommer jag att visa hur jag använt data från Riksskogstaxeringen för att analysera hur markvegetationen förändras över både kortare (20 år) och längre (50 år) tidsperspektiv. Jag kommer även att visa på möjligheten att använda dessa data för att bygga statistiska modeller av sambandet mellan trädskiktets täthet, artsammansättning och ålder å ena sidan, och markvegetationens mängd och artsammansättning å andra sidan. Avslutningsvis kommer jag att kortfattat presentera min kommande forskning inom några områden där vi idag har bristande kunskap om markvegetationens dynamik.